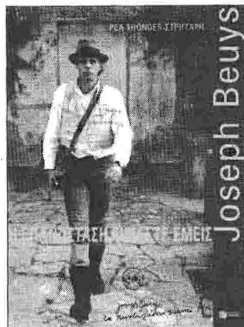

«Τα πάντα ρει»

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΟΥΡΜΟΥΔΗ

» Για τον Γιόζεφ Μπούς το μέλανι δεν θα σταματήσει να ρέει όσο η τέχνη παραμένει ζωντανή. Η τέχνη των ανθρώπων και όχι των καλλιτεχνών, όπως δεν κωραζόταν να επαναλαμβάνει ο γλύπτης-περφόρμερ Γιόζεφ Μπούς. Είναι ίσως η πρώτη φορά στην Ελλάδα που έχουμε στα χέρια μας έναν πολύτιμο τόμο με τη σκέψη, το έργο και τις δράσεις του, μαζεμένες με περισσή φροντίδα από τη Ρέα Thonges-Στριγγάρη. Αρχαιολόγος και ιστορικός τέχνης η Στριγγάρη, ευτύχησε να είναι και συνοδοιπόρος του Μπούς από την documenta 5 στο Κάσελ, των αρχών της δεκαετίας του '70. Ο λόγος στον Ηράκλειτο και η Κίνηση στην ομάδα «Φλούδους» (1963) ήταν οι ακρογωνιαίοι λίθοι ενός έργου που δεν σταμάτησε να πλάθεται. Η Πλαστική Θεωρία, το οργανικό μέρος των δράσεων του Μπούς, εγκαθιστά έναν καινούργιο τρόπο αντίληψης της τέχνης. «Δεν εκθέτω, αποθέτω», ήταν το θεμελιώδες σκεπτικό πίσω από το οποίο κρυβόταν το αίτημα για διευρυμένη τέχνη. Αυτό δεν είναι θεωρία, αλλά κάτι σαν μέθοδος, ένας βασικός κανόνας υπέρνω όλων, όπου προσπαθούσε να στεριώσει το έργο του Μπούς. Οπωσδήποτε δίδουλο εύκολο εγχείρημα. Η θερμότητα ως θεμελιώδες εξελικτικό σημείον, είναι καθοριστικός παράγοντας στο έργο του κατασκευαστή Μπούς. Καθώς ξεπερνά κάθε υλική και φυσική διάσταση. Επιπλέον, διακρίνεται η διαδικασία και να διαμορφώνει τον κοινωνικό οργανισμό του μέλλοντος. Ακριβώς όπως και ο Ηράκλειτος βιώνει ως ενιαίο τον Λόγο και τη θερμότητα, ως αρχή του κόσμου και της δημιουργίας. Η συλλογική μνήμη συνδέει εξάλλου την γένεση του δυτικού πολιτισμού με μια θυσία. Όπως αυτή της Φιγένης.

Ο Μπούς γεννήθηκε και μεγάλωσε στην κλειστή κωμόπολη του Κλέβε της Κάτω Ρηνανίας. Οικογένεια αυστηρά καθολική, με τον πατέρα να εμπορεύεται γαλακτοκομικά προϊόντα. Ο ατθισσος «Γιούπκεν» αντιτίθεται σε νοσηρές και εντολές. Οι φυσικές επιστήμες και οι μηχανές ασκούν τεράστια έλξη στο παιδί. Παράλληλα ο μικρός Μπούς συλλέγει κάθε είδους έντομα και τα εκθέτει. Αρχίζει μαθήματα βιολογίας, κάτι που θα κάνει αισθητή την παρουσία του και στο μετέπειτα έργο. Τότε εμφανίστηκαν τα πρώτα συμπτώματα έντονης ονειροπόλησης, όπως και οραματισμοί, με πρόσωπα που βρίσκονταν στο μεταιχμιο φαντασίας και πραγματικότητας. Ένα φυλλάδιο του προ-

Ρέα Thonges-Στριγγάρη «Josef Beuys: Η επανάσταση είμαστε εμείς», εκδ. Πατάκη, σελ. 431, τιμή: 29.50

τοπόρου γλύπτη Βίλχελμ Λέμπρουκ, που διέφυγε της καύσης των Ναζί, αλλάζει τη ζωή του. Ο Μπούς κατατάσσεται στον στρατό και συγκεκριμένα στην αεροπορία. Ήθελε να περιπλανάται στον χώρο και τον χρόνο. Η συντριβή του αεροσκάφους του και η περιπετειώδης περιήλψη του από μια ομάδα Τατάρων ήταν το δεύτερο μεγαλύτερο περιστατικό της ζωής του, που ερίζει μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας και πάλι.

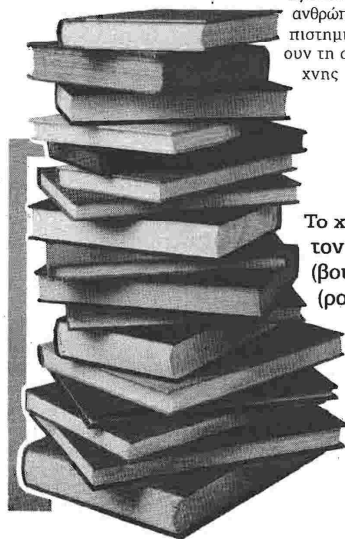
Πέρα από τις κατασκευαστικές προκλήσεις, ο Μπούς ακολούθησε σχεδόν απарέγκλιτα την «Ανθρωποσοφία» του αναρχικού, ουμανιστή και μυστικιστή φιλοσόφου Ρούντολφ Στάινερ. Τον Μπούς δεν τον απασχολούσε η ουτοπία, αλλά ο τόπος και ο συνειδητός καθορισμός του σύμφωνα με τη βούληση. Το χάος και η ενέργεια συσχετίζεται με τον μεταβολισμό και την αναπαραγωγή (βούληση), η κίνηση με το κυκλοφορικό (ροή του αίματος) και τη μορφή με το νευρικό σύστημα (εγκέφαλος). Το σώμα είναι συνείδηση. Για όσους δεν το γνωρίζουν, ο Γιόζεφ Μπούς υπήρξε και ένας από τους εμπνευστές του κόμματος των Πρασίνων στη Γερμανία. Η πρωτοβουλία για Άμεση Δημοκρατία στην documenta 5 δεν έμεινε μετέωρη. Με την ίδρυση του Ελεύθερου Διεθνούς Πανεπιστημίου (FIU) ο εικαστικός χώρος μεταλλάσσονταν σε περιοχά πολιτικής επικοινωνίας. Η εβδομάδα σεμιναρίων με θέμα: «Η εναλλακτική οικονομία και η αναδιάρθρωση της κυκλοφορίας του χρήματος», θα αποτελέσει τροποινά, την άτυπη διακήρυξη του κόμματος των Πρασίνων.

Ο Μπούς υποστήριξε ανοιχτά πρωτοβουλίες πολιτών ενάντια στα πυρηνικά εργοστάσια, ενώ το FIU προσέλεγε ομάδες νέων ανθρώπων όπως και πανεπιστημιακών που πιστεύουν τη συνύπαρξη της τέχνης με την πολιτική.

Μεταξύ αυτών ο Ρούντι Ντούτσκε, η Πέτρα Κέλλυ, ο Ρούντι Μπάρο και ο Μίκης Θεοδωράκης. Με το ρητό του Γκαίτε «Γερμανία / αλλά ποιά βρίσκεται;» ο αυτοδιοικούμενος αυτός οργανισμός με ελάχιστους πόρους θα έχει καιρό συμβολή στην εναλλακτική σοσιαλιστική κουλτούρα της χώρας. Για τον ανήσυχο Γιόζεφ Μπούς τίποτα δεν στεριώνει χωρίς υπόβαθρο. Πίσω στη δεκαετία του '60 με μια ομάδα φοιτητών από την Ακαδημία του Ντύσελντορφ, οργανώνει το Γερμανικό Φοιτητικό Κόμμα, που προέρχεται από μια επί σκηνής δράση. Ένα κόμμα πολιτικό, καλλιτεχνικό, παιδαγωγικό.

Στα ταργμένα χρόνια μετά το 1966 ο Μπούς αντιπαρτιθεται με κατεστημένες απόψεις. Αποδέχεται κατ' αρχάς τον μαρξισμό ως σωστή διάγνωση του κοινωνικού προβλήματος. Όμως διαφωνεί ριζικά με τη θεωρία του επικοδομηματος. Με την ιδέα της λυτρωμένης κοινωνίας σαν επιδίωξη ή στόχο αγωνιστικής δράσης. Για τον Μπούς σημασία έχει ο απελευθερωμένος άνθρωπος. Με αυτογνωσία και αυτοπροσδιορισμό, να βρίσκεται στην αφετηρία, στα θεμέλια κάθε κοινωνικής αλλαγής. Με το νόημα αυτό η επανάσταση πηγάζει μόνο από την τέχνη, η οποία πραγματώνει το κατ' εσοχόν πνευματικό στοιχείο.

Το βιβλίο της Ρέα Thonges-Στριγγάρη δεν παρουσιάζεται σαν κατάλογος έκθεσης ή συμβάντων. Διατηρητά τον καλλιτεχνικό οργανισμό του Γιόζεφ Μπούς με λογοτεχνική ευαισθησία. Συναρταρίζει έναν εξοπλισμό δράσης για ελεύθερους ανθρώπους. Μαζί με τον Μπούς παρουσιάζονται οι απορίες και οι διεκδικήσεις της μεταπολεμικής γενιάς που τόσο λείπουν αλλά είναι παρούσες σε κάθε προσπάθεια αντιστροφής της καθεστηκυίας τάξης σήμερα. Ένα έργο υψηλής ηχητικής έντασης που ακούει τα σχήματα και περιεργάζεται τη συνάφεια των πραγμάτων. Μια πρόσκληση στις αναζωογονικές δυνάμεις του πολιτισμού.

Το χάος και η ενέργεια συσχετίζεται με τον μεταβολισμό και την αναπαραγωγή (βούληση), η κίνηση με το κυκλοφορικό (ροή του αίματος) και τη μορφή με το νευρικό σύστημα (εγκέφαλος). Το σώμα είναι συνείδηση. Για όσους δεν το γνωρίζουν, ο Γιόζεφ Μπούς υπήρξε και ένας από τους εμπνευστές του κόμματος των Πρασίνων στη Γερμανία.